

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

LAM NSO' Heart Book

SHILIV SHE WIR

KIN

KILEEY KE SHILIV KE DZƏƏN KIYOY

(A din ye'ey rən e mvəm Vindzəəndzəm vee Ghvəm)

COPYRIGHT

ISBN 0 - 908412 - 44 -4

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

SHILIV SHE WIR

**(She shi dzə lav Nyuy moo ye Satan a)
(1 John 3:4-10)**

Ŋwa' vəne yo' dzə fiy. Wuu si fe ngu e France moo viya ghii baa (200) bey. A yon̄ jii, "Kileey ke shiliv ke dzəen̄ Kiyoy," ke suuyru ŋka'me Nyuy woo wu sun̄nen jii "M yii fo wo shiliv she fiy shi, e kfən way Kiyoy ke fiy ki e wo məm," yensin sho.

A loo yon̄ ŋwa' vən, kii wo, a waa kiyy jii, wu dzə a moo kileey ke a yen kitu ke sho. Kin a dzə mbu'ngan̄, kin wir Nyuy, kin baa yo' dzə ŋgaa biime, kin a si ter wun fe Kintati baa ku yii yen kitu ke e kileey foo fen reŋ reŋ moo Nyuy yen wo. "Wir yii leey wir a dzə fe wun, a Nyuy yen kfə a dzə fe shiliv." (1 Sam. 16:7). Bo Nyuy yo' yii ghvəm wir.

Satan dzə tar a ŋgaa kimbo'ti. Wu dzə wan nto' wo wu sa' ndzə vitse', ku kfən a dzə wun fon wo wu sa' ndzə rən. Wu lo wu binkir, a shwinin nshiyav Nyuy ye yi ghan kfə e mvə m ran ji wun fi' a bo'ti vilum wun a vikiyi. Ke' fe ghan se sii shaan, e mee lan, wir amo'o ku dzəe sho anin ve a bo'ti ji awune dzə ŋgaa ntum Kristu, yii vinyo ve kisan̄ vi. A bo kee shooy ki yo' ker gha' bi' fo Satan kitu kfə ku lo wu binkir e nshiyav Nyuy ye yi ghan a dzə e mvəm ran. (2 Cor. 11:13-14). Satan wo dzəen̄ Nyuy wo wu sa' ndzə rən lo wu laari si wiri e kfəen biner vifii vev fe a waa yen mo Nyuy si koŋ awune, kin jii Jesusee kpu a ji wun fi' luŋer awune. Wir ve a yii vinyo ve bi vi adzəm wun a ve bo yo' dzəen̄ ŋgaa biime dzə kev ji an̄kfə kfən a dzə amfir fe Nyuy mbiv, a sa' anyuy vee Ndzə fen awune. (Ph. 2:2). "A si yevi ten fe mvə'kir, aawune yen jii, a lay layin, baa ku du e nēe a dzə e ŋge yee la may." Wir wo wu suuy jii, bo m yo' ker kinyo ke bi ki, ŋgaan̄ lo' a dzə kitu kfə. Bi' bey, Jesus wo wuu liin mbom wir nen wiy e nsay fen ji wun laar a lim Satan e dzəm. (1 John 3:8) ku nen

fo kitu ke ki e Nyuy e sha'nin Satan, e wu le' fe wo bam. Me' Nyuy for mensem, e wu nen ko'ti e wo ghan (Jame 4:7-8).

A loo yonɔ ɔwa' ven, a kfɛn a leey sa Vindzɛændzɛm ve vi dzɛɛn sho, aa nen yen she shee shiliv. Ma'ti e ran Nyuy ye yi ka'ay virɛ' vidzɛmɛ din mo shiliv she shi dzɛɛn. Biime ajay vee, e laa yo' ku a tun tunen bi' fo ɔwa' Nyuyi suuy e vesɛn jii, a vesɛn lo, a suuy ji vesɛn yo' jay kinyo' bo vesɛn bo'ti vitu vesɛn e laa yo' a suuy kinyo ke ru ki gheey. Yii bey, a vesɛn tuune ajay vesɛn Nyuy kunen laysin, e su njo yesɛn vesɛn waa dzɛ la jay. (1 John 1:1-10). "Mensɛ me Jesus Kristu wo dzɛɛn ru wan Nyuy me su lom se sɛn sidzɛm."

A tam bo sa' Satan wo, kin Nyuy. Aa dzɛ kwan vinyo ve bi vi kin ngaa lim Nyuy, vinyo ve bi vi sum wo, laa yo' a tun. Yii bey, a ku a tonɔ, a kan a dzɛ Nyuy. Wun woo Nyuy yii boyir wo, a wu boyir a dzɛ bi' Jesus Kristu wo wuu wiyin e ndzɛ fɛn jii wun lunɔr angaa yii ye bii e laar vitaavi ve Satan wun a vinyo ve bi vi fe vesɛn wu. A wun woo Jesus dzɛ Mfɛər yesɛn. Ven tiy e Nyuy wo dzɛn wo Ranen si, a dzɛ wun wo wu yen viliti vidzɛm, kfɛn yen sa kwa'ti ye vesɛn ke e vesɛn dzɛ'ɛm. Ki dzɛ kigha'an fe wir liti kitu kfɛ wun a njiin rɛ fe Nyuy. A dzɛ wir a yii fer wun vitu'ur wu kfɛn dzɛla fe a yu vinyo e le? A yii, fer wun si wu kfɛn dzɛ laa yo' a yen virɛ' a? Si Nyuyi shaasin kitu ke nsay kidzɛm fe a din mo vitaavi vɛ vi dzɛɛn e wir dzɛm wo wu ker shiliv she ranen shi fe wun. (2 Cor. 16:9). Nyuy tuy si e wir dzɛɛ ye wu ghan sho, a wu yen vinyo ve wir yii vidzɛm. Kirɛ' ke sɛner kimo'ki yo' dzɛ e mɛm kindzɛændzɛm ke kpu ke a dzɛ wir ve a yii joonee lay sho. (Job. 34:21-22) yii bey, a bo wan Nyuy yo'oo lo fo kitu kfɛ e wir vee ndzɛ fene bi' fe wuu kiin mo wir dzɛm dzɛɛn. (John 2:24).

A bey, kisɛɛvi ki nen a dzɛ fe wir wo Nyuy laysin ne ajay ve, e kfɛn man vinyo vɛ ve bi vi. Kisɛɛvi ki dzɛ sa fe wir wo bo

Nyuy yo' toy wun e kinyo ke bi ki, e kfən a dzə sa fe wir wo kiyoy kfə ki yo' ker nsem. (Psalm 32:1-2 wun a Psalm 51). Jesus ku dzəə jaŋ ven e shem lan jii, ven ve ven gisine lim, be' vifa a vi yuy ven, ven wiy fe mo, e m yii e ven meeme. (Math. 11:28-30).

NSAV SE VINDZƏƏNDZƏM

Kindzəəndzəm ke mbly ki

Kindzəəndzəm kin ki diŋ shiliv she lumen, kin she wiyy wo bo wu yo' ne biner shiliv se fe vifa vee ndzə fen. A dzə sa wir wo a yonən e ŋwa' wo Ranene jii, ŋgaa vinyo ve bi vi. A dzə jii, wir wo wu dzəə yu kinyo kfə a dzə vifa vee ndzə fen, koŋ kfən ker shii a dzə fe a yi mo wun vəə ta'a. A kee shoon ki dzə kindzəəndzəm ke shiliv ke ru ki mo Nyuy yen a ki dzə. A si rə ye yi baŋ ji buŋe din ru ji wu dzə a mfoo kino mo a yonən e ŋwa' wo Ranene, (Prov. 23:29-33) jii lone dzə wo la? Mendzən me dzə me la? Bi' la mbi' woo ŋaŋ? Jevri la? Ker la vileeme a baa yo' ki fo vi loon? Ker la vinhaŋ ve si? A wune ve a laati e ghaa melu'. A wune ve a ghan ta'a dzə vinshir ve melu'. La ven yo' a leey melu' me me yensin e bar me baar ji buŋ, fe' ki' me juŋ. A no mee shooy me lum wo moo buv e kfən te wo moo yo. "Si yee wiy a yen vikiy vee atokishwaŋ, e kisunŋin ke bi ki waa fee fe wo shuu."

Kindzəəndzəm ke a leey kin ki fi'sin shiliv she wir wun a nyam se si duŋri vinyo ve bi vi, ve vi dzəən e wir shiliv mo shiliv shi dzəən kfə la' vinyo ve bi vi. Nyuyii way kisunŋin kfə e ŋgaa səm vifon woo Jeremiah shuu wu suuy jii, shiliv she wir shi bo'ti wir, e shaa vifa vidzəm, a shi ker a lii wo bi e ŋaŋ. A sa dzə kiiy laa? (Jer. 17:9). A Jesus wo Wan Nyuyii lo suuy sa fe wun shuu jii, kwa'ti ye bii yii lo a dzə a fe wir shiliv. A dzə a yee moo, kinjaŋ, moo li wiyy wir wumo', kinjuyri wir, vishoŋ, kimfaasi, kighe', kilo', fe a ker shii fe vikiy, fe a leey wir e si ye bii, fe a suuy kinyo ke bi ki e Nyuy wun, kinjo'or wun, wun a kiyunsi

1. Shilliv she ngaa vinyo ve bi vi

ki. Kfæe vinyo ve vi bivir wir vin vi ku lo a dzæ a fe wir shiliv. (Mark 7:21-23).

1. FEN – Wir dzem yii korj nshom fen, yii bey, fe wir shiliv a ki din a dzæ kinjo'or wun. Lusifa wo dzæen len ji kitu ke anyuy arim, a yii dzæ wun taanshiylav, a ker wun kikaiay ke Nyuy. Wuu dzæ naankanti nshiylav Nyuy. Kinjo'or wun ki nen lo, e yii wun Nyuy kem wu kfæn ji Satan woo ngaa viban Nyuy. (Isaiah 14:9-17; Ez. 28:12-17).

Kinjo'or wun ki ku lo a dzæ fe bii wo kpuu fee fe fo ki nen yensin dzæe sinin. Wir amo'o lo, a waa ko'or wov woo wun a dzæ e kav wovi, kfæn ko'or mo awune ye'eyin nwa' e du mee. Aamo'o ma' a dzæ ndzæy se si ko' e san san a yu wun sho, a din kinsho' kev e laa yo' a woome. Aangaa ve a way kev a dzæ mfuy si wun a visa' vi ku yu sa wun e vifa vee shoon vi. A dzæ mo a sanen e nwa' (Is. 3:17-24) jii wir amo'o ko'or wun bi' atar vev vee fe mbiy kfæn siy ko'or a bi' wonj wov. Aamo'o ko'or kum lii wov wonj wun a visæeri ve a wune yii ker aawune wonj vi. Aa yii bey nen laysin jii bo Nyuy yo' ker a ghan fe wir ve a ko'or wune. Yii bey, a wu ker ghan a dzæ fe wir vee nyaanje. (Peter 5:5). Nyuy ban kinjo'or wun, kfæn ban sa wun wo yuune. (Prov. 8:13). Kinjo'or wun ki yii shem fe mbiy, vibi vi nen a jumri. Fii wo gha'anee lenj e meshavti. (Prov. 16:18).

2. KIBEV – Kibev ki li kiræ' ke wir wo wu ker shii fe wiyy, lii kisanj, fe li wiyy wir wun a fee a janj kinjanj. Vinyo vin vi ku'ne e kitu ke nsay fen e nanj, a dzæ vesæn ku yen suyrü a dzæ kinyo ke wan Nyuyii yin ne suuy e bam viya ansæki abaa, (2000) a ki dzæ jii, vishiiy ve kinjo'si bam vi wiy a dzæ a mo vee Sodom wun Gormora. A bo yo' dzæ ca' jii, vinyo vee lan vee shoon vi ku kooy a dzæ vilum wun a vikiy kfæn næe e ve Nyuyi mela' wun aawune lii woo kum Nyuy, kfæn næe sa e vesæn lav se nwa' se teri si wun a se ku'kin si. Yii bey, Satan nen biy ngooy

kinyo ke bi kiñee wir nsoŋ dzəm meliv. A wu biy a dzə e dzəe yee mo a leey vifa vee moo a sinema, e kfən du e lav se kibaa fe a fer vimfer ve bi vi, yii vinyo ve kisaŋ vi, a vesən yen kesən ji dzə a woŋ a mo wu mvə'eme. Wa'bin e dzəm, nen a kwa'ti kev jii vifa vidzəm ve awune yen e vindzəəndzəm vi dzə a vee reŋ. Awune yii loo jumri kee shooy, a nen yen aa gbu ne a dzə e kimba'an, kfən a woome. Vilum wun a vikiy ve a ker lii joone, səəri visəəri ve kisaŋ vi nen a dzə ji agwey fe Wa'bin woo len, aa koŋ awune kfən buri awune. Kimo' ki nen dzə sa vire' vee moo lav se kindzən, a dzə for a liy (ye'ey) lii kisaŋ a bo wiri yo' dzəe li mfi' fo agwey ve dzəen ve Nyuy moo, Joseph wun a wir amo'o. A dzə vee shooy ve vee yii vinyo ve juŋ vee la joone. Ku yen wir moo Taata wir wo a yoŋ jii- Zulu, a dzə mbu'ngan. A wuu yen a wir li wiyy wir, wu ku yuyri lumen wun wiyy adzəm. Yii bey a bo nsər rə yee shoon yo' fən ye'ey wa'bin woo lan gheey. Nyuyii suuy jii, la vesən yo'a baa kibaa e nsər yee kum a kinjan, vesən le' a fo fo. Vinyo ve bi ve wir bu'tin vidzəm vi yo' lo a fo wir wun. Yii bey, a wir wo wu jaŋ kinjan bivir a dzə a wun və. Kee shoon ki dzə ka? Baa yo' ki ji wun woo dzə lav kiyoy ke Nyuy ke Ranen ki a? A ki jii, bo yo' ker wo wun wo a (Cor. 6:18-19). A wir bivir lav Nyuy kin ngaan dzə lumen kin dzə wiyy, Nyuy ku laar nwerin bi' fo lav ker fe a dzə e ranen, a kitu ke ki dzə lav Nyuy yee shooy. (1 Cor. 3:17).

3. KUNNYAM – Kunnyam surŋnin kfə a dzə kum melu' mee no ŋaŋ wun a vifa ve yi vee ŋem ŋkoŋkoŋ vi Dze nyam a yi ko'oy feyi, yen kifa wukfer kfəsin kin dzə ke bi ki. Kfən koŋ kimfer kee ke kisaŋ ki, she' kisaŋe, vindzəəndzəm ve kiyuŋ vi wun a kfee se vimfer ve kisaŋ vi sidzəm. Wun wo wu ker fe a dzə ji lav Nyuyi yo' dzə wu waa yii vifa ve kisaŋ vi, e kfən a ker lii kisaŋ woo mo a kfer nama', a no nama' anjaa baa wo Wa'bin yoŋ ji kiwar. Lii wo wir len ker, no kfəe nama' vən ku tavkir a dzə e ghan fen, ku jo'si vitaavi ve Nyuy ca' ca', ve dzə vi sər wiri fo lii foo fen. Wir anin ve a biimen Nyuyi

kwa'tijii mo bo yo' dzə awune no nama' e mvəm lav Nyuy bo ki dzə ki gheenen a ji awune waa no fosəne. Aawune yii bey, laysin jii, awune bivir lav Nyuy e gha'an, a lav Nyuy yee shooy dzə a wun wov. Paul woo ngaa ntum Jesusee suuy jii, "bo ven yo' ki ji wun wone dzə lav Kiyoy ke Ranen ki a? A Nyuy wiy laar lumen kin wiyyowu binsin wun woo shoon a?" (1 Cor. 3:16,17; 6:18-19).

Wir woo ngaa bvəmku' dzə sa wir wo bi fo Nyuy. Vesən yikir ji a fi' a dzəsho atin, baa yo' dzə ji a fi' a yikir, a jin yii yar wir wu yikir, e kur. A bey, wu loo siime kinsiime la wu yo' wiy biime ji, wun ker kifa, e shaa jii fo mo kin, fo mo kin.

Kinsiime ki yo' dzə ki wiy gheen. Nsər yimo' suuy e nwa' Nyuy wo mvəə jii, "a ker a fe tsəmri ngaa bvəmku' wun mfookino e tiyi, aa kpukir." (Deut. 21:18-21). Taayibuukpu wun mfoonono wiy kpu wun a nge', e ngaa ngoy ku a ma' kfə a dzə vinsa' ve ndzəy. Wir wo wu koon viŋkar wun a ve kiŋari kuu a dzə tar wov. (Prov. 23:21; 28:7). Kuume kinyo ke kii kooyin ngaa bu' wumo' wo wuu yi kitu kfə, kfən siime kinsiime e n̄aŋ. Wuu kpu e du, a tuŋ a kwiirone e vəy wo ku'une. Bo yo' dzə vesən fəm rəsi, a kuume lon woo kum nonin. Reŋ reŋ mo Nyuy suuy e vesən jii, mfoonono yo' si a sho wo wu ghan yen woŋ woo yuv. Bia yo' dzə vifa ve yi vimo' vi gheey, ku dzə kifa a dzə ki yuy wir yuyin, e kfən bvəər vifii ve wir wu waa jinŋkir, a yii vinyo ve kiyuŋ vi. Amo'o no, a nen ke' ŋkum, a tsəy, a yuyri amo'o, a lemer amo'o lemesin. A kee shooy ki dzə kinyo kee, a vifii vev vi ki tiy fo laa yo' mum. Melu' me dzə ngaa kighe' a metavin me dzə kfə ngaa kiŋkunsin. A wir biime jii, melu' me bo'ti wun, bo bo ngaanŋ yo' ker vifii. (Prov. 20:1).

Nsa' Nyuy koo ne wir ve a fer melu'me tavkin me kfən fiine. Bi' fe Nyuy suuy jii, "Kiiy ven ve a suuy ji a ku'kir, a venee waa no melu'. Kiiy ven ve a suuy jii, a tavkir a venee waa no melu' a biŋri me tavkin me sho. (Isaiah 5:22). "Lone dzə wo

wir wo wu foon melu' e ŋkar rə wu no me koo." (Hab. 2:15). Lurɛ loo kum, soŋe loo suŋnen, nshum si loo biŋri e wun ghan e ghan se no, wu nen a yu vijurɛ e laa yo' dzɛɛ a kuume lim Nyuy gheey. (Isaiah 5:12). La wir yo' a bo'ti wo. Bo yo' dzɛ wir wo wu ker lii kisaŋ, kin ŋgaa kinjaŋ, kin wir wo wu kay nsər, kin shonɔ, kin ŋgaa kinjukurɛ wiy nɛɛ e Nyuy mvem sa' gheey. (1 Cor. 6:9-10).

Vinyo ve bi vee nsay fen vi yensin e dzɛɛ moo, fe a jivir mense me wir, e wir waa yii lii kisaŋ, e kfɛn a shoor kitu e lii woo kum vikiy. A jaŋ kinjaŋ, a shwenɔ a ŋgam, e kfɛn a ta' melaa, a ghe' kighe', a senin kinsenin, a tavi kintavi, a lo' kilo', e kfɛn a yii vinyo vimo' vi moo fe a leey wir wumo' jeey, a no melu' a baa. "Ven ve ven yii vinyo vin, ven waa kiyy kijurɛ jii, ven yo' ker a kilinɔ e wonɔ woo yuv. (Gal. 5:19-21). La ven yo' a no melu' mee bey. Ven waa ker a dzɛ kiyoy ke Ranen ki e ki waa run e ven meliv. (Eph. 5:18).

Jesus jaŋ wir ve vee a yum kilonɔ e suuy a jii wir wo kilonɔ kfɛ ki yume, ŋgaanɔ wiy, e yen mo, e no mendzɛv me me fo dzɛ 'ɛm kisaŋ. (John 7:37,38). Wir dzɛm wo kilonɔ ki yum wun waa wiy e ndzɛv, wir wo bo wu yo' ker mbam kuwiy, a yun, a yii e ven wiy, a yun melu' wun a noono la mbam, la shuu kav. (Isaiah 55:1). A bo wir wo wu no mendzɛv me m yii foo wun yo' dzɛɛ wiy a yum kilonɔ bi' fo me wiy a shem fo ŋgaanɔ wun moo dan, a fo wun dzɛ'ɛm yee la may. (John 4:14).

4. KIBOONJAARI – Kindzɛɛndzɛm ke kiboonjaariki din a dzɛ ŋgaa ŋgoy. Bo wu yo' li dzɛɛ ye sener vinyo vidzɛm vi ku gheen fo wun gheenen, a wu konɔ vinyo vee lii sem. Wir wo wu wayin vifii e kinyo kee kum virim yo'ker biime fe fe Nyuy ru. A wir yu fe ŋgoyi, ŋgoyi ku yuyri ŋgaanɔ, bi' fe wu shem fe wir waa lim lim. "Wir woo bey lo wu nen tav a dzɛ e kimfaasi, a rəsi a diy vifa ver wir amo'o." (Prov. 21:25,26). Joshuaa suuyi won vee Israeli jii, la awune yo' dzɛɛ yii ŋgoy a fe se nsay

ye awune dzə sho. Wunee ker ngoy feyi fe kiiy vifa ve dzəən ve Nyuy. Wan Nyuyii suuy jii, wir waa funin a ji wun nəə fe shuu lav tiitiy. (Luke 13:24). Wir wo wu ta' a, ngaan waa wiy boŋ. Woŋ woo yuvi ker nge' bo wir waa nəə fo, wu ku funin kitavin. (Mat. 11:12).

Ŋgoy wo vesən yii kum kiyoy kesəne lo, wu laar vesən laasin. Wu shem fe vesən waa bunri, e shem fe vesən ye'ey vinyo ve Nyuy, e kfən shem sa fe vesən waa ker anka'me ve Nyuyii ka'-an vesən sho. Lone ku lo wu danər vesən a dzə nge'. Nyuy suuy jii, "Way shiliv she shie mo wun, a kibay ki wiy sa fo wo bam, suuy jii, tiim ŋkuŋ, boo bvəəshi, e ke' a dzə kibvəəshi." Ki suuy bey, wir ku nen yu a dzə kee shooy. Kinyo kee shooy ki ku loo kooy bey vishiyy vidzem, wir wiy lo, wo nen kpu a dzə kpu ye bii e laa yo' a ker ran ye dzəən ye wan Nyuy. Lan ven, aa loo dzə e yu ji rə la shiliv she shi yo' a dzər (Heb. 3:7,8). Kiiy kijun jii, kibvəshi ki ran a dzə a mboŋ vishi. Biime fe wun len e laa yo' dzəəa ka' kibvəəshi.

Kighin ke kiboonaari ki dzə kifa a yii ker angaa shiv, fer shiv sev se virim sho. Aa nen kiiy jii, ki din a dzə a kinyo ke bi ki kee kum shiv see way e wun, a si te'tin vesən fo vesən waa yen suuyru Nyuy. Bo taaka e ghan se nge' si wiyin fe vesən moo, e mvəm yasi e mvəm kpu wun a nge' simo'si sinin, e ghan see shooy, wir wo wu kiin fo wu dzəən nen a toŋ, a lon fe Nyuy, e shaa fe ku a neŋ neŋen, a suuy jii, vijun vi dzə vijun, a vibi vi dzə vibi, bi' fe ghan wir ye juŋe yii lo a dzə fe Nyuy. (Ps. 37:23). Wir fe ven loo joy wu janri ngay se wir see kintati aa wiy e bunri e wun kitu e fo wun yo' angaa yasi e Taata yir. A bunri bey, e bunri yee bi' biime yee shooyi nen sə ngaa yasi vøy, e Taata nan wun fe kikun. A ngaa yasi woo shooy fenee lo yii jay kinyo ke bi ki, aa ku nen laysin jay vø e fər ve a bunri fe fər vø, aa fi' fər wun. (James 5:14-16). Kifa ke ki yii dzəsi nta' wir ki yo' yii wiy a dzə fo shuy to, a bo ki yo' yii wiy fe shuy nəə. Ku yii sa' Nyuy wun mo'on

(Ps. 75:6,7). Nyuyii fo sa' e wir vee Israeli jii, awune yen a fe wun wiy yen a wir fo awune mvem yii ji wan ve wo lumen kin woo wiyi tosin e mvem vey ji wun senin sem. Wu waa yen fe a ser a (shwɔŋ) fu, e kfɛn a bivir vifii ve vikiy e shiv si ji a fi' a koŋ wun. La awune yo' atarj shiv se kilo' si a ji a waa fi'ti kinyo ke ki wiy kooy wir kibvæashi, kin jii, a dzæ awune yii wir waa ker vishi ve juŋ vi. Kfæe vinyo vin vi dzæ nshoosi wo gha'an fe Nyuy si. (Deut. 18:10-12).

Wir dzæm wo dzæen ngaa sem kin wo wu jarj kinjarj, yuyri wir, kfɛn cu anyuy kisaŋe, bo taaka ngaa viduu, bo' dzæ awune wiy shov wonj woo yuv e si gheey. (Rev. 22:15). Kinyo ki kooy wir wu waa yen fe a du fo ve ngane wun a ve fu vee shooyi bi' fe awune ta' kev a dzæ shuuyi.

“Dzæ mo Taata Nyuy won.” (Lev. 19:31). Aa suuy e ven jii, ven du fe Nyuy wo wir ve a koŋe kin jii, ven du fe ve sem vee nsay fen ve a yen vinyo vidzæm, ven moo wir ve a kiiyin ne Nyuy wo ru, la ven yo' a du a dzæ fe woo shooy a? A dzæ ven shaa wir ve tine, a du fe ankfæe a? A wir suuy kfæ jee, a shaa kin bo dzæ wir wo bo wu yo' ne yen ran ye dzæen ye Taata Nyuy. (Isaiah 8:19,20).

A yii loo yonj shirwa' shin, aa waa yu mo Nyuy surjin e wo, jarj wo jii, a ma'ti a lii wo bi, a sov kitu a fe wo vinyo ve bi vi. A loo sov kitu bey, aa nen fo kitu ke a dzæ e Nyuy Tar. Yii bey, a lii kiboongaari wo wu dzæen e wo shiliv tir wo ntir sinin jii, a ku na' kinyo ke a kwa'ti a kum' Nyuy. A ntir see shoon sinen jii, a fane rune wo shiliv a rəm jii, a m binkir len ji wir Kristu, wir vem wun aafər veme, a wir vee wonj waa ghay ji ka? A m ma'ti ghay se vidzæn, e ma'ti arka'nin vee vire' ve no, e ma'ti sa vinyo ve wiri yen e ndzæ fen ji vinyo vejurj vi, a waa ghay ji ka?

Gha' ka wo fe a waa yen viku'uy wun a vijurj ve wan Nyuyii

viiin sho, e kfɛn a yen sa kish'e'ri kfɛ wun a dzɛ'ɛm rɛ yee laa mayi. A lo a nen yen kifa ke ku'un ki a dzɛ vifa vee nsay ve a layi. Yii bey aa ma'ti ji wan kfɛn e wo shiliv laa yo' kfɛn a fan wir wumo', a fan kpu ye yi kurin wo, e kfɛn a fan vibay. A bey, a wan Nyuyii wiy jii, wun fɛər a wir adzɛm ve a kfɛnen ji akwan bi' fe a fan kpu. Mo vee fan bey, nen kfɛn fan sa biime Nyuy (Heb. 2:14,15). Ŋgoyi ku yii ne shiliv she shi ke' a tav bey, e mee ghan se shi yii maysi e tav moo kighin ke kiboonaari.

5. BAA – dzɛ nyam a shiliv sɛ shi nyar ŋaŋ, e shaa si'mo see nyam. Dzɛ sa rɛŋrɛŋ mo wir amo'o ker viban wun a do'shwiyy, a shiliv she bi shi e ŋaŋ. A dzɛ kfɛɛ lii vɛn wo wu lo, wu yii wir yuyri wir. A dzɛ wir ku a mum fe ku'ti wun fe kfɛɛ do'shwiyy woo bey e bo ki waa gha', ki loo gha', a waa lon, e wan Nyuy sɛ wo, aa fen biime ji do'shwiyy woo shooy dzɛ kifa aki dzɛ a dzɛ e wo shiliv. Ke ki dzɛn ki dzɛ jii, wir ku a mum fe a sər do'shwiyy vɛ. (Gen. 45:5). Wir ku a mum fe a tir kitu kfɛ a baame a doshwiyy woo ŋaŋ, e kfɛn ma'ti dzɛɛ se si levti wun way e kinyo ke bi ki. (Psa. 37:8). Do'shwiyy dzɛ nsem ye bi. Wir wo dzɛ wu tiim e ghay kighe' dzɛ la? (Prov. 27:4). Wir wo wu shwiyy kilon dzɛ kiyun, a bey ku mum fe fɛər do'shwiyy e dzɛm fe wo shiliv (Eccl. 7:9; 11:10). Ven ma'ti doshwiyy e dzɛm. (Col. 3:8).

Wir ve dzɛn anjoo lo a waa no melu' ji a fi' a siir ŋkfɛtir. Yii bey, a melu' mee shooy me dzɛ ndzɛ' aawune vifii a baa yo' ki. (Deut. 32:33). Ŋkfɛtir bonj a dzɛ fe mfoy shiliv yii bey a dzɛ ku siir Nyuy ŋkfɛtir, e vesɛn. Jesusee suuy jii, wir konj fɛr ve a mo wu konj sa kitu kfɛ, a konj saa angaa vev viban. Nyuy kfɛn ka' jii, wun wiy a laysin ajay vesɛn, a vesɛn fen laysin saa a jay ve a fɛr vesɛne jay e vesɛn. Wir wo wu ghvɛvri wir dzɛ sa wir wo bi fe Nyuy. Kinyo ke wir lo wu waa siime jii bo wiri ki laykiri kfɛn ma' rɛr, ki ku lo a dzɛ fe shiliv, yii bey, a dzɛ shiliv shee shooy shi ku kfɛmen ji nyaan a shi fen

ta' a dzə sho.

6. YO – Yo dzə kifa ke kii bo'tin Njin e kay yee Paradise wu ran vijun ve wuu ker wun Nyuy. A dzə Satan wo yii dzəən nshiyav Nyuy wo wun Nyuyii bvəerin, wu nen a ker kighe' fo le' wun Njin, bi' fo wuu yenen jii, awune, si a wir ve a wiy a sa' ndzə, a wun a Nyuy si kintati, awune li ne a kire' ke wun woo Lusifa. Bi' kee shooy, wun woo Satan nen a shwe' dzəə si, a bvəer dzə'əm ye awunee ker wun a Nyuy. A ku dzə kighe' ke ki bay kee shoon ke ki dzəən e wiri meliv, bivir meliv me wir ve a yenen a meliv mev me dzə nyaan. Kighe' ki beeme reŋ reŋ moo say. (Yov Salemon 8:6). Kighe' ki lo ki wiy e kwa'ti ye bii e wir shiliv, e nen bvəer kish'e'ri ke ki dzəən e wir wun. Ki lo e ghan simo' si, ki yii wir yuyri wir. A kee shoon ki dzə kfəe se vinyo ve vi lo vi waa kooy e lav se marir, a kooy e vire' ve lim wun a vire' ve kitar vi, kfəe vinyo vin vi lo vi wiy e viban ve gha'an vi e wir nsan. Angaa lim Nyuy wun a angaa ye'ey aatar kintatii lo, a waa nəə sa e mvəm vinyo fen, e ghan se a yenen ne a Nyuy sho' wir wumo' fe awune mvəm ji woo jeey. A bey ki nen bon jii, la kighe's ki yo' kfən nəə e vesən meliv bi' fe kiyoy ke Ranen ki dzəən koŋ ye ruu e vesən meliv.

7. KISHAM – Kisham ki dzə kfə, a ki yii yi a dzə nsay, a ki din a dzə kisəem ke bvəmku' wun a koŋ mbam ye dzəən ghan vinyo ve bi vi. (1. Tim. 8:10). Visham vimo'vi dzə e woŋ woo Kongo a vi lo vi yi villi bvəm si dzəmtin e wa'kir vi kpukir, wir woo nga bvəmku' yen kfə kifa - wu waa sɛŋnin sɛŋgnin, a bo yo' dzə wu waa koŋ fe sə ngaa kitan bi' fo vifa vidzəm vi dor fe wun a dorin. Kwa'ti wir woo beyi dzə ca' jii, wun a faasi a dzə ke ŋkar rə kin shoŋ shoŋen e dzəə vifii. Yii bey e laa yo' a kwa'ti jii, vifa vee shooy vidzəm vi waa wiy foy. Wan Nyuy suuy jii a wir kooy shifarin sə, wu way e Nyuy kiwo a fo bo yo' dzə kfə' yen, a bo yo' dzə a shoŋ waa shaa a fo. Yii bey ru, Aa kfən kiyy jii, aa lem lem ye e kire' bo dzə a fe shiliv

she shi yii a tiy. (Matt. 6:19-22). Wir wu mo'o dzɛ a vee yonj jii, Achan. Wun a kfɛɛ rɛɛ foy e dzɛm bi' fo vee konj mbam wun a ndzɛy si e njan. (Josh. 7). Judas Iscariot wo yii dzɛɛm ngaa ngoo Jesusee lo e kfɛ fiine Jesus bi' fe wuu konj mbam e njan. A bo yo' dzɛ jii, mbam wun a kavi waa bir, ku bir shii wo wiri lo a waa ker sho e njan.

Vilum wun a vikiy ansɛki ansɛki jivir dzɛ'ɛm yev wun a ye kfɛɛ yevi bi' fe vee ta' fe ku'kir kanj mo'on. A ki dzɛ jii, awune lii shimbam she vee kerɪ, e tsɛm kanj sho, kfɛn dzɛv ankaane sho e ghan se a sɛɛri. Wir wo wu lo wu nen a ta' ji bo wun ki sasin, ku' a bo wu yo' yen nge' lo ghan simo' si wu nen ke' a dzɛ vi shonj, wu ten fe a shonj vishonj wu nen yuyri wir ji wun fi' faasi a mbam, ki bunj fe bey, wu nen jo'si e kesin kermen. Fe a konj mabm kfɛn a ta' bvɛmku' ker vinyo vinin. A vinyo vee shooy vi dzɛ jii, wu konj yir ye ku'une kfɛn konj nta' wo a dzɛ sho, a sa' wiri e kfɛn a ker kav e fi' a nɛ'si angaa kitan. A tam ki kooy e ghan simo' si kfɛɛ wir vɛne waa dzɛ ngaa lim Nyuy wo wu ta' kfɛ a dzɛ yir ye ku'une ca' ca' e shaa fe a buri Nyuy. Wu lo ghan simo' si wu nen a ban wir ve ranene ve wu kwa'ti jii, bo vee yo'oo lo a du cor wo wun du sho. (Mark. 9:38). Wan Nyuyii suuy jii, wir waa yen a fe a siime kifa ke wir wumo' bi' a fe dzɛ'ɛme yo' dzɛɛn ji wir waa ker bu' (Luke 12:15). Ven kuume kimfer ke ngaa kav woo kiyunj ki. A ki dzɛ jii, wir wumo'oo ker sum a wu bor ne feyi, wu waa kav vifa fo fo nyanyay. Wu wiy nen lo, e suuy a jii, mo vifa ve yi vi ku'un ne ben, a wuunshum se wunɛɛ ba'rin si runkir ne, wun sa wiy a lem fee a. Wu suuy bey e nen rɛm a jii, wun ker fe sa' see shooy e ba'ri a se ku'kin si, wun yii bey, e wun nen meeme len fe lim, a ye' len a yikir, a no a noon. Mo wu suuyin bey yii loo dzɛ vitse' Nyuy wiy e suuy sho a jii, ee kiyunj kin, wun sa yii sɛ kiyoy kfɛ lan e bu' vɛ vɛn wiy siiy a dzɛ wo laa? Aa nen kiyy a jii, ngaa wo wu ba'ti bu', taame shuu vɛ yo' ki a kinyo kee kibvɛɛshi. (Luke 12:16-21). Ki nen a dzɛ jii aa sa fo wo vifa vee Nsay vidzɛm a bivir

dzə'əm ye bo se' dzə ka a? (Mark 8:36). Ven laysin kifa ke ki nēē nēen e shuu wun a kee ma' wun ki, a ta' a dzə dzə e yuv. Ven yii bey e shifarin she ven ker shi nen ku'ti bi' fe a wir lem shi mbam sē fee la wu yo' a bu'ur fo fo.

8. SATAN – Satan wo dzəen tar a kimbo'ti kfən a dzə tar angaa kimbo'ti wo wu yii a wir bu'ti vinyo dzə wun wo wu kur shiliv she wir. Wan Nyuyii suuy jii, ven ve ven dzəen won Satan, ven waa yii ri lim ye tar won koŋe. Ke' fe ke' wu kuu si ngaa kinjuyri, a bo wu yo' ker suuyru bi' fe kinyo ke ru ki yo' dzəen e wun. Kimbo'ti ke wuu bo'ti ki dzə wuno ki bi bi' fe wuu kuu sin tar a kimbo'ti kindzəm. (John 8:44). Kimbo'ti ke teri ki dzə wun a ke ku'un ki reŋ reŋ. Vimbo'ti vi dzə kfəe niinin. Ve a saŋen saŋen, wun a ve a suuy suuyin fe shuu vi. Bey ngaa kilo' dzə sa ngaa kimbo'ti bi' fe wu lo' kitu kfə. A bo yo' dzə Nyuy waa bo'ti kimbo'ti. (Titus 1:2). A vesən lo a suuy ji vesən dzə vesən a Nyuy e kfən a ghan e ndzə vitsə' bo vesə n bo'ti. (1 John 1:6). Bi' fe wir vee moo – ve ngəŋe wun a vekinjəŋe, a wir ve a yuyi wir wun aamo'o a niinine dzəen kfəe wir ve a fi'sin vin. (Rev. 22:15). Nyuy ban anjen ve a bo'ti kimbo'ti ji a fi' koy kifa kee yi. (Prov. 6:19).

9. SHIJY – Shijiy shi suŋnin kfə e dzə kum kwa'ti ye yi dzəen wir shiliv. Shi lo shi nen a bir a ta' ji shi kpu a kpuun bi' fe vinyo ve bi vi tav gha' wun. Mo shi yii bey, la shi yo' kfən a lim lim rə ye yi dzəen fe a tavis wir e ghan se wir ta' jay kinyo. Loo dzə e ghan simo' si kwa'ti ye bi ye yi dzəen e wir shiliv yee shoone waa dzə ji nyaan, e laa yo' a wa'. Kfən loo dzə e simo' see ghan si sa' shijiy shee shoon shi waa fo nge' e nen ma'ti vinyo ve bi vi waa kooy e ghan se bo yo' ki dzə shi ma'ti vi nēē. Loo dzə e ghan simo' si shi waa bayir e kfən a tavis vinyo ve bi vi e wir shiliv a bo yo' dzə ghan se shi ker fe a bayir. Shi lo e ghan simo' si shi waa laari vifii ve wir e ghan se shi yenen a vinyo vi si jeey jeey loo dzə e ghan simo' si la shi yo' dzəe a yen ji vinyo ve bi

vi dzə a lii wo bi, shi nen a yen a dzə kimbo'ti ji lii wo juŋ.
(1 Tim. 4:1,2; Heb. 16:22).

10. SI – Si Nyuyi yen viɾə' vidzəm ve vi tasin e shiliv a bo yo' dzə kifa ke ki dzəən a e shiliv ki lay fe Nyuy si. A wu kfən yen vinyo ve a liti shiliv vi dzəm. A wir fəm bu' kinyo e tim vitse', kin dzə e tim kwa' bo Nyuy ku yene. Si ye a yen e mvəm kindzəəndzəme dzə reŋ reŋ mo vishi ve wir vi dzəən.

11. VILIIME VE VƏY – Viliime ve vəy ve vi kaarin shiliv vi din koŋ ye wu tsənsin fe a ka'ay kimfoy ke shiliv sho. Ven ki jii, Nyuy ban vinyo ve bi vi yii bey, a bo wu yo' koŋ ji ngaa vinyo ve bi vi kpu, e lay layin. Wu koŋ ji ngaa vinyo ve bi vi tuune ajay ve, e laar fi' wiy luŋ.

Kristu woo wan Nyuyii wiy fe sə wiri ve a ker njo. Kishe'ri ki dzə e yuv a ngaa yii ye bii ben biner shiliv sə a ker yii ye juŋe. A viliime ve vəy vin vi kfən din mense me Jesus Kristu woo wan Nyuy wo wu manen ajay wir vee ndzə.

12. NSHIYLAV NYUY – NshiyLav Nyuy li kerə' ke ji Nyuy. Nyuy ta' ji wun suŋnin e lumen kin wiy wo vinyo ve bi vi bivisin ne shiliv sə ji a fi' binkir e ran Nyuyi wun a koŋ Nyuyi nəə aawune meliv.

13. KIBIŋ – Kibiŋ ki dzə kisəəm ke kiyoy ke Ranen ki. A dzə kiyoy ke ki yii suuy a dzə suuyru. A dzə ki wun ke ki yii vinyo ve bi vi, wun a ve juŋ vi.

A kindzəəndzəm ke shiliv kin ki gheen wun a dzə'əm ye shiliv she shi ke'ene a toŋ fe Nyuy Tar, e mvə' shiliv e ran ye yi lo fe wun kisurŋnine waa ban sho. Biime fe Taata wo dzəən wan Nyuy e wu nen wiy sə wo. Ee Nyuy dzə kiba'tin, a wuu lo ka' jii, wun wiy naŋsin a shiliv she, e biner e shi waa dzə

shi fiy, e kfɛn fo a wo kiyoy ke fiy ki. Aa din kee shoon e vindzæendzɛm ve vi meen vibaa.

VINDZÆENDZÆM VEE VIBAA

Kindzæendzɛm kin ki dɔŋri shiliv she wir wo wu ke'en ne a ta' Nyuy. A nshiyLav Nyuy tiy fo ker shwa' wo da, a shwa' woo shooy din Ji Nyuy ye yi dzæen cɛr, kfɛn njime, e shaa shwa' rɛr wo a sayin mbiv sidzɛm. Wu lo wu kwanri ntsin kiyoy wun a shiliv shi, e kfɛn kwanri ghanj fe, nsan kighvɛr wun a ngevɛr. A ku kfɛn dzɛ wun wu siysi vinyo ve vi dzæen e shiliv vidzɛm. (Heb. 4:12). Ji Nyuy lo yi waa sunnin sho, jii vilaame ve vinyo ve be vi dzɛ a kpu. A vi yii wiy fe wir kanj mo'on, fe bam nen a dzɛ nsa' Nyuy. (Heb. 9:27). Kiliŋ ke wir wo wu ba'ti vinyo ve bi vi wiy a dzɛ kfɛ a dzɛ e vɔy wo wu shwi shem moo kilan.

NshiyLav Nyuy kfɛn ker kimo' ki a dzɛ ngere' kitu ke wir. A wu kuume e ngaa vinyo ve bi vi jii, wu waa wiy kpu. Wun wo wu rɛsi doori e ndzɛy si lenri njanen ji wu fi' a dzɛ e junj vɛne waa wiy foy. Mo wu foyine kiyoy kfɛ ki go' a dzɛ viya viya a shiy a kishiy ke wir wiy nsa' nsa' kinjo'si bam.

Vesɛn yen mo ngaa vinyo ve bi vi ke-en ne a yu Ji Nyuy e kfɛn a mvɛ' shiliv se a foo e Nyuy. Wu loo mvɛ' bey, kiyoy ke Ranen kinen ke' fe a tsɛnsi ran rɛ e wun mvɛm shiliv she sɛner shiy shi. Mo ran Nyuyi ke'en ne a nɛɛ e wun shiliv, bo bo yo' dzɛ ndzɛ ye ranen wun a ndzɛ vitɛ' tati gheey. Vinyo ve bi ve nyam se si dzæen fen sin si din vi ker fe le' fe wun shiliv. A bey len ven vee nkar sem ve a yii a yonj nwa' ven ven fo kiliŋ e ven meliv e ran Jesus wo dzæen wan Nyuy nɛɛ sho e ndzɛ ye sener wun a vinyo ve bi ve wiri yii fe mesɛner vi nyɛŋ fo fo. Laa yo' a ker mɛnjin. Ku mum shi shar, e mvɛ' shiliv she shi e ran ye yi ka'ay kitu ke nsayi nɛɛ sho mo a dinen mvɛm vindzæendzɛm fen. Wan Nyuyii suuy jii, m

2

2. Shilliv she wir wo wu bilmene Nyuy

dzə ran ye yi ban ka'ay kitu ke nsay, a bo wir wo wu jumri mo yo' kfən dzəe wiy a ghan e ndzə vitse'. (John 8:12). A bo yo' dzə wir wo wu tur ji wun ka'ay kfə kee kitu wu yen ran, a ngaan fəm ker vifii e shaa Fon. Dzəe ye yi dzəen cer e kfən a dzə yee ru la kilo' fe a yen ran ku dzə ye a shaa a dzə fe wan Nyuy. A dzə wun wo wu dzə'ən kika'ay. A ku mvə' shiliv she kaŋ mo'on wu nəe sho bo ndzə ye səner ye yi dzəen e wo shiliv a wun a mejiy me lo me waa ban vitse'e, shuy yii to ran rəe nen sum ye ŋwee wun a mejiy mee shooy me dzə reŋ reŋ mo wan Nyuy dzəen shuy yee ru.

Yii dzə e ghan se wuu nəen e lav cu yee Jerusalem wuu jum wir dzəm wo wuu fiine na' wun a bvəy si a vibin vi e ta'ar visər ve wir ve vee kuvsin mbam yi se'e suuy jii, vee saŋ ŋwa' Nyuy, a Nyuy suuy a jii, a wiy a yoŋ lav rə ji lav bunri. Yii bey, aawune biner ne a ji mbvə' ashon. (Mtt. 21:13). Shiliv she shi ker a fe a dzə lav Nyuy. Nyuy koŋ fe a dzə e wo shiliv a naŋsin e shi waa ker kishe'ri, a yu vijun. A bo wan Nyuy yo'oo wiy ca' ji wun man ajay vesən, wuu wiy ji wun fəer a vesən fo vinyo ve bi vi vidzəm. Christu wo dzəen wan Nyuy wiy fəer vesən fe vinyo ve bi vi bo vesən luŋkirne. (John 8:36).

VINDZƏƏNDZƏM VEE VITAAR

Kindzəəndzəm kin ki din mbiv shiliv she wir wo wu tunri ajay və. Wu yen ne len mo vinyo ve wuu bu'ti vii yiin wan Nyuy yen nge' e kpu e kintam vi tirin ne wun. Wu nan si rə leey kintam ke wan Nyuyii kpuun sho bi' vinyo ve ve bi vi wunen a diy. Wu diy e ŋaŋ, wu nen kfən a ban vinyo və vee shooy. Wukfən loo leey koŋ ye Nyuyii ker fe wun boo tsənsi wan ve e nsay fen wun nen a she', a saŋri saŋrin taaka ghan se wu kuumen ji wan Nyuy yii man ajay və. Kukuume ghan se vee nyer Jesus Kristu woo wan Nyuy. Ku kfən kuume sa mo vee kaarin tu' njoŋ ji ntara' e sov e kitu wo. Kuume mo vee buytin mban bo a ta wo rə wun a wuu rəe sho. A bey wuu kpu e

3. Shillv she wir wo wu tunri ajay ve

kintam bi' joone wosən.

Kuume rəne wiy e wir wo wu tuunen ne ajay və vifii, yi nen biner dzə'em rə. Wu loo taŋ ji se Nyuy se wu yen kitu kfə sho moo kileey, wu nen ku kiyy ghan se wu ke'en ne a bvə' nse r se Nyuy. Mo wu bvə'en nsər see shooy e yen a wu jay ne, wu nen a ker mendzən me ku'un me fe wun ajay a diy feyi jii, Nyuy ku rər a mendzən mvə. Wu loo diy, a Jesus Kristu woo wany Nyuy, nen wiy fe wun e ghan se wu kiyyin ne jii mense me Jesus Kristu me yii su a yii rə ye bii, koŋ, wun a nyaan wo dzəen wo Nyuy nen wiy e ke' a nəe e wun shiliv (1 John 1:7). Taata yii dzə aamkpu melivi ghan, kfən sə wir ve meliv mev me rəeyi, kin dzə wo woo ngaa kitan kin wo wo a ker shiliv she rəeyin shi, kin wo wo a fan Nyuy bo wu ku yii a leey fo ven adzəm (Isa. 66:2). Kiyoy ke Ranen ki səmri e wo woo shoon kitu'ur jii, "wan wom, a warkir bi' fe a loo yii leey kintam ke Jesus wun a mense me mee fəen fe Kristu wun me, a wuu lay mense men bi' wo, aa nen yen ru ru jii, Kristu woo Wan Nyuy be'ey ne nge' sesən a sidzəm, vee lemer wun bi' ajay vesən e sovti vire' və bi' joone wosən. Yii bey wo woo Taata ku səəsi joone wo sən e dzəm." (Isa. 53).

Kiyoy ke Ranen ki wun a koŋ ye dzəen ye Nyuyi nen nəe shiliv shee la shilom shee shoon. Wo wo a ker shiliv shee ben loo leey kintam, kfən loo leey wan Nyuy a nen ke' a yen mo a sha'arsin ne ajay ve. (1 John 1:7). A bey, e wo woo bey nen a kiyy jii, wir wo wu wayin shiliv e Jesus Kristu woo wan Nyuy wun yo' dzə a wu dzəe wiy lay, wu wiy a ker a dzə'em yee viya viya la may. (John 3:16). Wan Nyuyii yun vesən e mense mvə me e kfən a sha'ar ajay vesən, aagrasia vəe. (Eph. 1:7). Wir wo wu koŋ vinyoo ve wune ta'a, wu loo ker dzə'em rən wun nen ke' a koŋ fe a dzə e Nyuy mvəm a lim fe Jesus. A dzə wun woo Jesus wo wuu ke'en a koŋ vesən. Wuu shaa fe a koŋ nsay rən wun a vifa ve vi dzəen sho vi e nen a koŋ a dzə Nyuy wun a vifa ve dzəen ve Nyuy vi.

Vesən yii yen e vindzændzəm fen mo nyam si dzəən e ghaa shiliv a si li kire' ke vinyo ve bivi, yii bey a bo Satan yo' koŋ fe fəe fe wun la' ye wuu siin sho. A bey wu ku dzəe shwe' dzəe yee kfən sho ebam. A kinyo ke ki yiin bo wan Nyuy a tir vesən ji la vesən yo' buune a buunen. Wu suy jii, vesən waa shiy a bunri a fe kibay ke biki yov shiliv she sən.

VINDZƏƏNDZƏM VEE VIKWEE

Kindzændzəm kin ki surnen kum ngaa biime wo wu si ker dzə'əm yee nyaan e kfən boy fo lon vinyo ve bi vi bi' ntaŋri wo ngaa luŋer wosən wo dzəən Taata Jesus Kristu taŋrin. A bo yo' dzə wir kfən a buri kinyo kimo' ki e shaa "Kintam ke Taata wosən Jesus Kristu kee shoon. A dzə kiwun je vee tamen ndzə sho bi' wun e kfən tam sa wun sho bi' ndzə." (Gal. 6:14). "Jesusee kpu e kintam jii, vesən fi' kpu sa fe vesən vinyo ve bi vi e wiy luŋ bi' vinyo vesən ve juŋ vi." (1 Peter 2:24). A dzə ngaa biime wo a tamen e dzəe foo fen. Nsəer ye yi dzəən dzə jii vesən waa ghan e mvəm kiyoy ke Ranen ki e laa yo' a yii a mo wun wosəne ta'a. (Gal. 5:16,25).

Kitom kee kindzændzəm fen ke vee sho'tin ndzəy se Jesus e li wun kur sho kin ki din a dzə shiliv she wir reŋ reŋ sa moo ngwan wo vee tamen wun sho wun a Tan njoŋ ye vee sovın kitu kfə sho. A vee nyavri sho ben bi' vinyo vesən ve bi vi, a nyaan wo vesən keri fo a dzə fe wun. Fon Herod wun a wir vəe she' wun. A she bey e laa yo' sov nta'a' afon e kitu wo e nen sov a dzə kar njoŋe a gvə'ti e si wo a bun jii, "wo woo Fon wir vee Juda, Ver bun wo." Aa bune bey a cu mentiy e si wo, fo bam a sə mbaŋ rə a dzəv wun sho fe kitu. Mo a she'en wun e maysi e nen li a du sho fee du tam e kici.

Angaa biime waa dzə sa fo anin ve vee rəsi bunri e lav Nyuy ghan sidzəm yov luŋ si suyri Nyuy sho kfən yi sa wun Taata Jesus mo vee fəmee yii bey ku kfən a dzə lii wov wo wuu tamen

Wo wo a tam
tamen ven Wun.
Gal. 2:20

A dzə ŋkfə bey
a dzə'em yee
dzə e Kristo.
Col. 3:3

4. Wo wo a tamen ven wun

Jesus e kintam. Bo yo' dzə wir dzəm wo wu yonj mo jii, Taata, Taata wo wu wiy nəe e yuv yii bey ku wiy nəe wir wo wu yii kinyo ke Tar wov suuyi. (Matt. 7:21-27).

Kindzəəndzəm kin ki kfən din sa kibam ke mbam ke Judas wo wuu fiinen Tata Jesus mbam mtaar bi' fe wuu konjen mbam e njan, e bivir shiliv sə, vifii və vi sən. Ve rərii ker vika'ay e ghan se vee wiy ji a ko a Jesus wo wan Nyuy vitse' vee shooy e li a du sho ji wir shaŋ Shisi (Puur) she shi yensin e kindzəəndzəm fen, shi dzə she ve kaŋe yii tsem kaŋ sho, a dzə shiwun she ve rərii tsem kaŋ sho e fi' yen wir wo wu yii yov ndzəy se Jesus. A yii bey kinyo ke ngaa səm vifonee suuyin e mvəm nwa' Nyuy ki nen gheen. A kii dzə jii, vee jav vifa vem e li kikum kem a tsem kaŋ sho. (Psalm 22:18). Vee sə vifa ve Jesus vidzəm a sha'nin wun, a suuy jii, bo ver yo' konj ji wir ven waa sa' ver.

Wir nsoŋe e dzəm konj fe a ker visəəvi ve Nyuy vidzəm moo wuu ye yi lo, wun a shuy ye yi bane. A bey a baa yo' konj a dzə e mvəm sa' ye dzəen ye Nyuy. Wir dzəm konj Nyuy a dzə ghan se wu səen ne wir taaka e ghan se nge' wun a ghan se lon.

Ve rərii sov buunsaŋ Jesus e kore mense wun a mendzəv me fəe fo fo. (John 19:33-37). Bo lum ngvəv vi waa tonj, a Peter meŋ ne Jesus a kaŋ ataar. Fo bam wu kfən a diy kinyo kee shooy a sə'ər mensiy. A ku yo' suuy (fi'ti kinyo kee kum Jesus fe wo ji wun fe wo yii a? Jesusee suuy jii, wir wo wu biime mo e wiri si bo m wiy biime sa ngaan e Tar wir wi wu dzəen e yuv si. A bey wir wo wu meŋ mo e wiri si m wiy meŋ ngaan e Tar wor wo wu dzəen e yuv si. (Matt. 10:32-33).

Jesus kfən suuy kimo' ki jii, a wir dzə la fəe be'ey kintam kfə a jumri mo bo bo ngaan yo' gheen fe a dzə ver wun. (Matt. 10:38). Kisəəvi ki dzə fe wir ve a tiy e kitu ke kilan ke

dzæen Jesus Kristu woo wan Nyuy:

“Kilan ke ngu’ ki ku wa’am E m
lir e wo mvem mense wun a mendzæv
me me fæe fe wo buunsarj wo
vee sovin me ku fer vinyo vemve
bi vi, su mo fe jay wun a vitavi
ve vinyo ve bi vee shoon vi”.

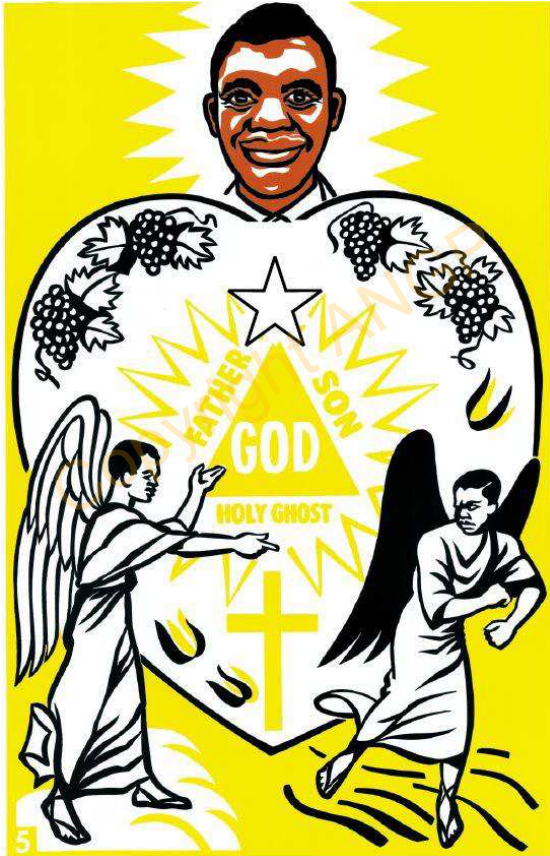
VINDZƏƏNDZƏM VEE VITAN

Kindzəəndzəm kin ki din shiliv she ngaa vinyo ve bi vi mo Nyuy woo ngaa sham mendzæn ranersin ne aa fomo væe. A shi si len ji lav Nyuy yee ru. A dzæ fe Nyuy Tar wun wan a Kiyoy ke Ranen ki wiy a dzæ. A dzæ rəŋ reŋ mo Jesus Kristu ka’an e suuy jii, a wir koŋ mo wu wa lem kisunŋin kem a Tar wor waa koŋ sa wun e ver wun waa dzæ ver a ngaarj. (John 14:23). Nyuy yii bu’ wir kfæn seəvi ngaarj, e nan e yuv a dzæ bi’ Jesus Kristu. (Luke 1:52).

Shiliv shi si len ji lav Nyuy yee ru, a fæer ne vinyo ve bi vi fe mo wo. A fæer ne nyam se bi si sidzəm se kibay kee Satan woo Tar a ngaa kimbo’ti. A fo kire’ len a dzæ e kiyoy ke Ranen ki. Kiyoy ke dzæen ke suuyru ki kur ne lav e wun shiliv. Mo bo kiyoy ki yo’ dzæe ta’ kire’ ke vinyo ve bi vi, a si ngooy ye juŋ ye yi koom ngooy ye juŋ ye dzæen kiyoy ke Ranen ki. A ngooy sin si dzæ jii, koŋ, kishè’ri, nyaarj, ghevəm, bonen, vijun, biime resin, wee wun a lii wumo’ sa e nin wo Nyuy wun a wirii a koŋ. A wir ker lii vən e dzəm, bo wu si tam kici ke ru ki. A kici kin ki dzæ Taata wosæn Jesus Kristu. A kiliti ke kee moo a koom barj kin ki dzæ jii, wu si dzæ a dzæ wun Kristu, a Kristu wun a ji sè si dzæ saa wun awune. (John 15:1-10). Mo vee wayin ne wun e ndzæv kiyoy ke Ranen ki run e wun wun, bo wu si ker vitaavi ve dzæ wu gha’ vinyo ve wun væe koŋ vidzəm e nen kum kindzæn ke wir kiy e kici. Kiyoy ke Ranen

Vijun
Gon
We'ri
Me wee
Bonen

Kishe'ri
Ŋyaan
Biime
Konj
Gal. 5:22-23.

5. Lav Nyuy

ki fo ne wun vitaavi, a dzə len wu waa ghan mo wo, e nen gha' kinyo ke wun vəə koŋe. Bo wu yo' dzəə dzə a dzə bi' vifa ve wu yene, yu kfən mumri. A bey dzə'əm rəə si len bi' biime. Ven waa kiyy jii, a wir biime fe Kristu Jesus bo dzə sa mo ngaan soon ne a ndzə. Dzə'əm rəə si len a dzə yi a ker kwa'ti ye ruu. Wu loo kuume ji ghan se Taata wosən Jesus Kristu wiy a kfən si si a fe mensəm, shiliv sə shi nen a tav. Wu ku si dzə len ker a dzə kwa'ti yee shoon wun a koŋ ye wu ker fe Nyuy ghan sidzəme.

Kishe'ri ki dzə fe wir ve a ker meliv me ranen me bi' fe awune wiy yen Nyuy. (Matt. 5:8). Mo Fon Davir fəmee dzəən ngaa bu' e kfən ma' rər, e ton angaa və viban nyanyay, wuu lo a kiyy sa jii, rər se tavin si dzə a se si dzəən e wun shiliv. Wu kiyy bey e nen a bunri jii, "ee Nyuy, ku fer shiliv shem she ranen shi e kfən sheŋri kiyoy ke." (Psalm 51:10). Wir yo' dzə sa wu fer shiliv she ranin shi, e way e wun wun, kin raner shiliv sə, e shaa mendzən me ku'un me, e kfən bam fe Nyuy, a lon mo Fon Davirii lone. A wuu lon jii, "ee Nyuy ku fer shiliv she ranen shi, e way e mo wun." Nyuy ker a shii ghan sidzəm fee yii kinyo ke fiy ki e ru a wo dzə'əm.

Wu tsəmri vinsa' və ve ndzəy ve dzəən lii wo a kwa'ti ji wu dzə e juŋ a wu ker a dzə aŋka'me kisaŋe wun vimbo'ti vi. A bo aŋka'me kisaŋ vine yo' wiy naŋsin shiliv she e shi aa dzə kire' ke dzə Nyuy waa dzə sho. Bi' fe yii ka'an wun woo Nyuy e suuy jii, wun wiy waŋri mendzəv me ranen me e wo kitu aa nen a dzə e ranen fe wo joone.

A wun kfən wiy su sa wo fe wo vibambo ve a rəsi ghvəme, aa waa dzə a ranen. M wiy fo wo shiliv she fiy shi, e kfən way kiyoy ke ranen ki e wo shiliv e men tiy ye yi dzəən e wo shiliv e fo wo she boorin shi, e way kiyoy kem e wo wun aa nen a ghan a lem nsər sem a yu sa' yem kijuujun. (Ez. 36:25-27). A kin ki dzə nsav meŋkan me fiy men, me Nyuy

finersin e mense me wan ve woo Jesus Kristu me.

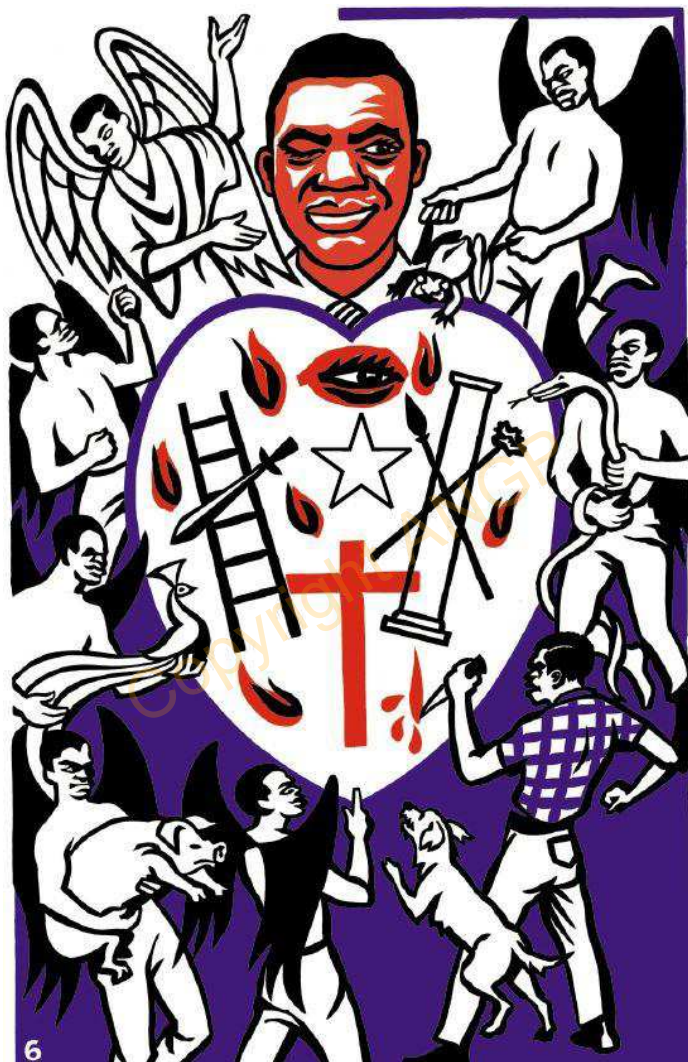
Vesən kfən yen sa e mvəm kindzəəndzəm fen mo Satan kfən yensine. A nen sho'ti nsheelav se Nyuy ji si waa shiy a wir ve a wiy a ker dzə'əm yee la may, e kfən a shiy sa wir ve a fan Nyuy. (Psalm 34:7; 91:11; Dan. 6:22; Matt. 2:13; 13:39; 18:10; Acts 5:19; 12:7-10).

Satan wo dzəən kibay kfən yensin sa e kindzəəndzəm a wu tiy me' shiliv fo mensem shwe' dzəe yee kfən sho e wun kire' ke kibee. A bey len ki nen a dzə jii, vesən waa shiy a bunri bi' fe Satan woo ngaa viban ghan nyamkir moo bvərə' ta' wir woo mey. (1 Peter 5:8). Wu lo wu kuvsin ki' a sənən nshiyav Nyuy ye yi ker ran a ta' fe bo' wir ve a lem nsər se Nyuy e vifa ve wiri siime e ndzə fen vi. Wu mum feyi fe a bayir wiri e vifii ve wu ker vi. Yii bey a vesən le' Satan wu le' sa fe vesən bam. (James 4:7).

KINDZƏƏNDZƏM KEE NTUUFU

Kindzəəndzəm kin ki din mendzən me wir ve a du fe mbiv kfən sim kiwuu bam. Mbiv si yimo' ke' ne a səti. A ki din jii, shiliv sə shi si rəəyi, a wu buune a fe wun dzə'əm ye dzəən ye angaa biime. A mbiv si yimo' ki'sin la woome leey kire' koŋ vifa vee nsay fen. Ran ye yi dzəən e wun mvəm sii ke' ne a səəne, a visəəm ve vi batin e wun shiliv vi din mo a dzə wuwaa yen nge' wun Kristu vi laykir ne a bo vi yo' dzəe tiitiy. Mume gim ne wun e way fe ntintin wu nen a fo kiliŋ sho e shaa fe le' le'en. Wu shaa ne fe a yuuri a dzə kinyo ke Nyuy e nen a yuuri a dzə vinyo ve ngaa mum vøy shu, kfən yuuri aka'me kisaŋe ve wu ka'ti.

A tam wu waa du e lav Nyuy a liti vinyo ve vee ndzə e mvəm kinyo ke Nyuy bo koŋ ye wuu ker fe Nyuyi ku rəəy ne fe wun shiliv. Wu si ker kwa'ti e nin tu'tin e mvəm vinyo vibaa.

6. Ki du mbly kfən bam

Wu si yanri ndzə kfən wovri ji wun tiy a wun Nyuy Shijiy shee wun shiliv she shi daner wun shi yo' dzəə ban kijun̄. Bo wu yo' dzəə be' kintam kfə ker kishe'ri. Kintam ki si fe wun moo kibe'ey ke bo yo' dzə wir səəsi. Biime rəə si lenlən lenlən a bo wun Nyuy yo' dzəə tarnen e mvəm bunri bi' fe wu yo' dzəə ker shii fe Nyuy. Wu mvə' ne shiliv sə e fo a dzə e ngaa mum vøy wo wu laarin ne vifii və e vifa vee nsay fen vi e n̄an e shaa ve dzəən angaa biime.

Kiyoy ke kin̄ko'or wun ke ki daner wun wun len ki si ta' dzəə yee nəə sho. A tam bo wu laysin ne jii, yii sə a grasia wun e nen a dzə ngaa biime wo wu saa wun. Melu' mee no n̄an me nen kfən a kumri sa shuu lav a ta' kilin̄ kee nəə sho. A tam wu waa woome fe a ker lii wumo e vire' ve vin̄ka' ve vinyo, fo wun a n̄kar sə see ndzə fen si dzə, Satan ku a suuy sho jii, bo yo' dzə kee shoon ki bivir dzə'əm ye gheey. Loo dzə e ghan see shoon, kwa'ti kisan̄e nen a koori wun cer cer. Wu lo e ghan simo' si wu nen a koŋ fe a səəri visəəri ve bi vi, a leey vindzəəndzəm ve bi vi a kaŋ a kaŋ. A koŋ ngoo kisan̄ a koŋ kidzən ke kisan̄ ke a yov, a taŋ vinyo ve kisan̄ vi. A wu ku kfən yuuri ji ye Satan feesi e wun vitu'ur a kaŋ a kaŋ jii, yii fer a Nyuy vifa vidzəm ji a waa yi kfən a yu. Wu waa yen, bo kinyo kin̄ ki yo' dzə a ki bi gheey fo wir yii.

Ki dzə ru feyi bo yo' dzə vesən so mum wun a vinyo ve kisan̄ vi ve vi feŋ shaasin e vesən vitu. Yii bey, a dzə a ku a bashi vesən, a vesən fen ma'ti ji vi dzə'əm e vesən vitu, e ba'ri la' yev e vesən viyoy a ma' vinyo ve bi vi a kay fo.

A vesən fo wan kiwo wosən e kibay ke bi ki bo ki sum kiwo kidzəm, e sən̄ shiliv shesən wun a kiyoy kesən ki e du ma' e vøy wo wu shwi viya viya la ndzəmen. A bey len Nyuy Tar nen a tir vesən lan jii vesən waa nyen̄ mum e dzəm e laa yo' fəm a səəri a vesən a kinyo ke bi ki a ki fəm dzə e le. Vesən waa nyen̄ a du a dzə fe Jesus wo dzəən mfəer, a

kfən dzə wun wo wu soone kibay.

Wir wo a yen e kindzændzəm fen a wu sov shiliv sə e nyoy, ven din a dzə wir ve a she' angaa biime kfən ban awune. Awune sovti meliv me angaa biime e viliime vev ve kuu siin ve kimbo'ti vi wun a shuu wov wo dzəen wo nshe'mee. A bo yo' dzə wir wo wu si ker meliv mebaa yo' la fee ku gbu. Wu ko wu nen, ke' a fan wir e shaa Nyuy bi' kinyo ke dzə wir suuy kfən yii. Wu loo yii bey bo wu binkir ne ji kwan fo wir e nen a ter wun fe Nyuy wun. Kilonj ke shwiyin ki yii yensin e wir si e ghan se nge' wiyin ne fe wun nen a ta' dzəe yee kuune sho e wir shiliv e wir waa shwiyy kilonj e njan. Yo ye yi tiy kfə fe kighe' lo yi nen soone e nəe e wir shiliv e ghan se wir kooyin kifa fo Nyuy a bo wir yo' yene. Wir fo kilij sho bo yi si yii mvə' shuu lav e viban wun a kinjo'or wun ki nəe.

Ki yo' dzə ki gha'an fe wir waa konj mbam, e shaa wir, a bo dzə ji ngaan yu ntir se wan Nyuy leme. A si dzə jii, wir waa ki' e kfən a bunri fe nəe e mum ye bii. (Matt. 26:41). A bey wir wo wu kwa' ji wun tiy tiitiy waa yen fe gbu (1 Cor. 10:12). Vesən ker fe wayri vifa ve rer ve Nyuy kijunj e boo fi' wiy tam vesən a Satan (Eph. 6:11-18).

KINDZƏƏNDZƏM KEE SAAMBA

Kindzændzəm kin ki dunji a dzə shiliv she wir wo wu kfən si tsə'ti wun e bam a wuu yen ne ran, e yuti afomo vee yuv e kfən a ker sa kiyoy ke Ranen ki. Wu nen kfən lo e gbu fe vinyo fen. A ki kfən dunji sa dzə'əm wir wo bo wu yo'oo yii ne a ker mendzən fe wun ajay e fi' fo dzə'əm rə e dzəm a dzə e Nyuy, taaka moo wun wo vee yiin ne wu kiiy suuyru wo wu dzəen e mvəm sa'ka Nyuy wo a yonj jii, "Sa'ka wo junj." Wir wo shiliv sə shi taavi e ghan se Nyuy yonj wun ji wun kfən bam ku wiy bir e joone joonen. A wu fəm mum e le ji dzə wun nanjsin kitu kfə, bo wu ku mum kisanj.

7. Kika'ay kee ghan sho boo kfən a ghan e dzəne

Jesusee suuy kilij kee kum wir wo wu si ter wun e bam vən jii, kibay ke bi ki yii fəe fe wir shiliv, ki nen a ghan e vire' ve yuumen vi a ta' fe bee. Wu ta' nteŋ wu nen suuy a jii wun yii kfən a shiyy fo wunee fəen. Wu loo wiy yen aa naŋsin ne lav yee shooy e yer, e ba'ti kijun wu nen kfən e du li saa wimo' vee vibay saamba, a vee shooy vi kfən joone e shaa wun. Wun awune nen nəe len, a shiyy a sho. Dzə'əm, wir wo shooyi nen mayisi, e foy e shaa mo yii dzəen fo mbiy. (Luke 11:24-26). A kee shoy ki kooy reŋ reŋ a moo nŋan ye yi suuy jii, jwi su' vifa ve vi e kfən a yi. A yimo' kfən suuy sa jii, a su kuunyam wu kfən dzəŋri e kisha'ar (2 Peter 2:22).

Kisuŋnin ke ki fəen fe ŋwa' wo Ranen kin ki naari dzə'əm wir wo wu ker shiliv she bo yo dzə wu waa ker mendzən fe wun vinyo ve bi vi. Vinyo və ve bi vi wun a joone və nen nəe, e tav e wun shiliv wu nen yen kfəe shiliv she wu ker. Kiyoy ke Ranen ke ki dzəen e nja kibij ki ker fe ma'ti shiliv sə bi' fe bo yo' dzə kiyoy ke Ranen ki tati, a dzə wun a vinyo ve bi vi kire' kimo'on. Ki dzə kigha'an fe shiliv shi waa dzə lav Nyuy kfən a dzə mbvə' ye Satan shiyy sho. Nshiylav Nyuy ye dzən Ji Nyuy ker fe ma'ti shiliv e mendzən me. Yii bey e kua du a leey. bam ji lumen woo shoy, kin wiyy sa yii biner shiliv sə moo wan wo wuu loon e mati tar wov e du a shiyy akuunyam. A wuu kwa'ti ji wun yii a yi a mvəy sə kuunyam a ŋwey fe fo. Wiy loo dzə e kishiyy kimo' ki vifii və vi wiy wu suuy jii, wun lo e du yen tar wov e suuy sho a jii, wun jay ne fe Nyuy e kfən jay saa fe wun. A bo wun yo' dzəe gheen a jii, wu waa yon wun ji wan və. (Luke 15:18). Mo wu suuyin bey e du tar wov yen wun e baame baamen e kfən li ji wan və.

Shiliv she shi dzəen e kindzəendzəm fen shi yo' din kisəem kee ji wun wun biner ne shiliv sə e kfən fe Nyuy gheey. A bo shi yo' koŋ e neem e Jesus sar wuu e wu laysin vinyo və ve bi vi, shiliv she wir woo ben shi dzə moo kisha ke a tonen e kiy ki baŋ e laa yo' dzəe a ker lim ye dzə a lim sho. Wu

ker vitu'ur a bo wu yo' yi ji wan Nyuy ye yi toŋ fe wun. Wu ker si a bo wu yo' yen kimba'an ke vøy woo la may wo wu shwi e wun sar wuu. A bo wu yo' dzæ woome fe ku a yii vinyo ve ve bi vi ghan sidzəm. Satan wiy ne e tiir kava' e wun shiliv a sa' fo moo Fon. A bo yo' dzæ ntəŋ fe wu waa sumri wun e wiri si a ki' fe ndzə moo wir wo biime rəe tiy fo. Yii bey a wu dzə moo say ye a naŋsin e yo' yi waa fər a run vighvər ve wir e mowo wun a joonee. (Matt. 23:27).

Tar a kimbo'ti wo dzæen Satan nen ga'am e kire' ke ker kiyoy ke Ranen ki a ki yii suuy kfə a dzə suuyru. Nyam sidzəm wun a vinyo ve bi vidzəm vi nen a ker kfəe se vibay a vi yov ne kiyoy kfə. A tam ghan simo' si wu waa mum fe sə kitu kfə fe vibay vin vi, vi ku a səŋri wun wu waa jumri a dzə awune. Wir wo wu kav nser Moses ku dzə wu kpu, a sovir ne kiyoy kfə fe anjene abaa kin ataar la mendzən. Kee kum wir wo wu kay kfə a dzə wan wir ki wiy a dzə le?

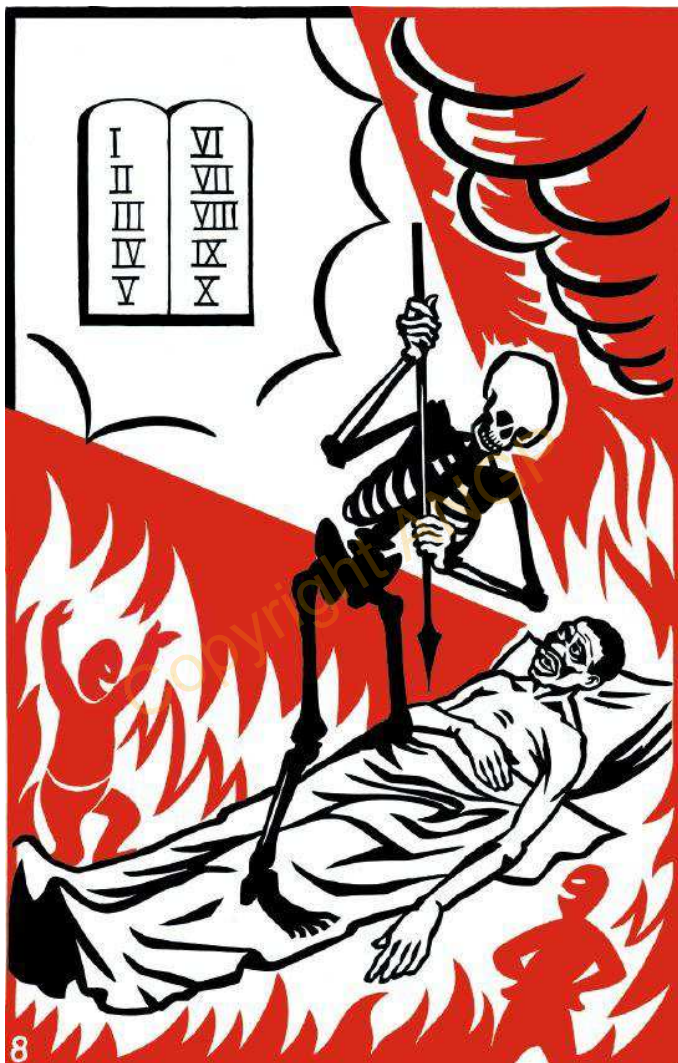
A wu kfən yen mense me Nyuyii gwarin mensaŋ sho, me su wun fe lon woo kum vinyo ve bi vi fe ter, kfən kuu kiyoy ke ki bu' wiri. Rəe yee nge' wiy shaa vitaavi. (Heb. 10: 28-29; 2 Peter 2:1-14). Ŋkar yem, a kindzændzəm kin ki fen shemsin wun a she shee shiliv shi, a ku tav li toŋ fe wo sar tim a toŋ fe Nyuy cer. Wu dzə kiba'tin fe sə wo cer cer, a wukfən koŋ fe laysin ajay ve, aa fen toŋ ru ru ji a ta' biner shiliv she. A dzə wu tati Satan wun a ŋgoo rə ndzə vitse' e kur e fəer fe wo shiliv aa fen koŋ ji wu yii bey. Aa fen koŋ a yii e wun wome ran. Jesus biner jii, m koŋ ne wun woo ran. (Mark 1:40,41). Yii bey aa lo a yii shiliv she shi waa dzər, a waa koŋ ke a dzə ndzə vitse' e shaa ran bo bo dzæe yo'dze ye dzə a sə wo bi' fe a koŋ kpu e shaa luŋ. Aa waa kiiy jii, vinyo ve bi vi yii laame wir a dzə e kpuu. (Romans 6:23).

KINDZƏƏNDZƏM KEE WAAME

Vesən yii yen len e kindzəəndzəm fe mo kpuu, me'en ne ngaa vinyo ve bi vi a shiliv sə shi tav e njan fe wu biner dzə'əm rə. A tam wu waa yu nyar e wun wun e njan shiliv sə shi kfən a fan bi' fe wu fan kpu, yi nen wiy e fi' wo bo wu yo' ki kiin. Vinyo ve vii rəsi bo'ti wun a wu yu vijun. Vinyo vee shooy vi shaa ne len a wu si shiy a dzə akwiiron ve wu yii a tunj. A nyar yee vey wo ku'une ke' ne len e shiliv wo. Wu si ker shii len fe a bunri a bo dzəe ye a dzə wu kfən surnin wun Nyuy yo' dzəe bi fe wuu tenen ne korj Nyuy fe ngu'. Nkar sə si fan fe a tiy e wun ghaa kikun a bo yo' fəm dzə ntir sev se kisanj si kfən dzəe sə wun len gheey. A bo yo' dzə kav ve wun a viku'uy ve vi kfən darir dzə'əm rə a bo yo' dzə sa wu sə kiyoy kfə, e yii e nyar yeq yi dzəen e wun shilivi rəsin. Ki dzə len kigha'an fe wu kfən a kwa'ti kinyo kee kum Nyuy bi' fe kibay ki yo' kfən fo wun kilinj.

Vifa ve wuu korj vidzəm, way vifii sho vi lo ne len a dzə mo vi she' wun she'en. A bo yo' dzə nkar sə see moo wun si dzəe sə wun bi' fe wuu tenen ne grasia Nyuy, Nsər nen koo wun. Wu si yen len ji dzə lon wo bii fe li e Nyuy woo ngaa vitaavi vidzəm kitam. (Heb. 10:31). Wu loo dzə wu ku a kwa'ti ji wun Nyuy dzəe wiy mayir a vinyo e ghan simo' si kin dzə e ghan se wu siin e kikun ke kpu. Wu ku loo kwa'ti bey wu nen yen a bo ghan si yo' dzəe.

Wir ansəki ansəkii lo, a kpukir a baa yo' dzəe ker dzəe ye wun a Nyuy tati aa si nejn ne njen e kikun ke kpu. Ki nen a borj jii, wir waa ta' Nyuy e ghan se dzə wun yen wun. Mo ngaa vinyo ve bi vi vən si kpu len ben, a wu ki yii a yu a dzə ji se Nyuy se si yiilo'ti wir kfən se wir wu si yu len a dzə se wir wo wu wiy tinen nsa' rə. A dzə wun woo Mfəer wo wuu sha'nen wo wu si suuy sho jii, "Lo fo fen, e du e vey wo wu shwi ghan sidzəm la ndzəmen wo Nyuyii tonen e lem e Satan

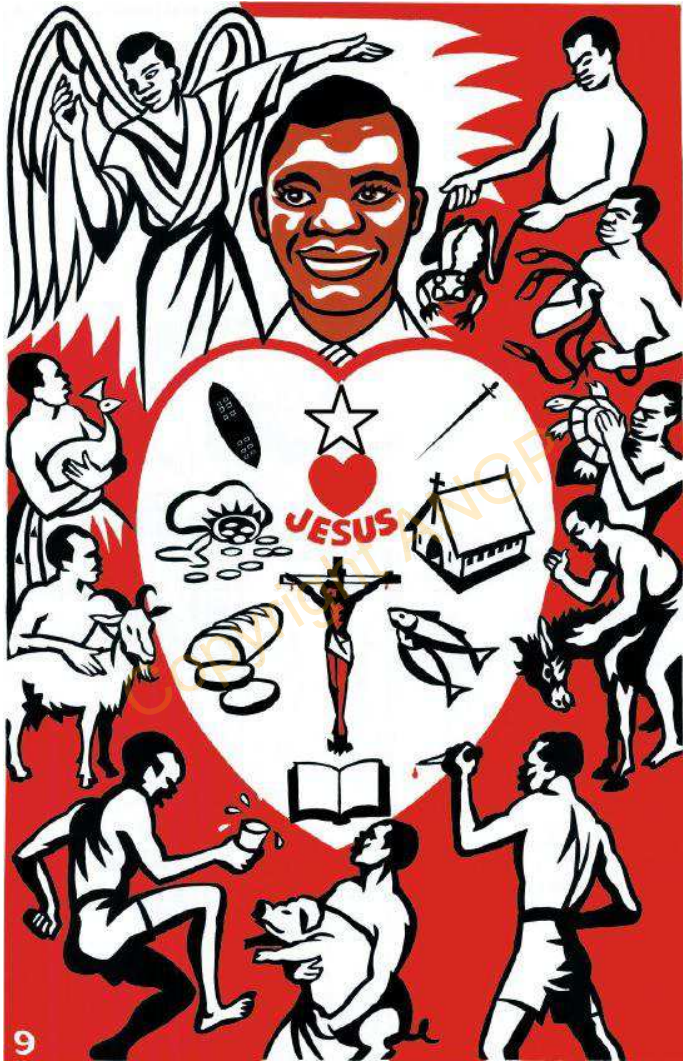
8. Se ŋgaa Vinyo ve bi vi

wun a nsheelav sə si.” (Matt. 25:41). Wir dzəm ker fe wiy kpu, yii bey fe bam e nen a dzə nsa’ (Heb. 9:27).

KINDZƏƏNDZƏM KEE BVƏ’Ə

Kin kee kindzəəndzəm ki din a dzə ngaa biime wo wu mum feyi kfən funin fe gha’ mum e dzəm. Mume loo wiy fe wun dzəə sinin, wu ku a tiy kitavin e du e may bi’ Jesus Kristu wo wan Nyuy. Bo wu yo’ dzəə ca’ ca’ ji wir Kristu, a dzə fe yir. Wu lim kitavin funin e njan e laa yo’ a leey mbiy, e kfən a leey bam. Wu tiir kwa’ti rə e dzəm a dzə e Jesus wun. A dzə wun woo Jesus wo vesən biimen ji dzə a ke’ wun a kimaysi ki (Heb. 12:1-2).

Satan wun a ngoo rə lo a nen gim shiliv she ngaa biime vey a mum fe yii e wan Nyuy jay dzəə, a bo yo’ dzə wu jay. Kimo’ki nen a dzə fo, a dzə kin’ko’or wun, koj mbam wun a kfəə se vinyo ve bi vi sinin. Vesən si yen len a tiy kimbe’biy e baa kire’ bi’ fe vinyo ve bi vi loo nəə e vesən wun vi waa kuvti kitu kfə e dzəə si dzəə si a lir a shwinen kifa ke junj ki. Yii bey a wir Kristu wo wu ka’ay vire’ ku yen kifa kee shooy a ki fəm wiy e dzəə dunri rəne. Kin ki wiy moo nshiyLav Nyuy ye yi ker ran. A wu yen bey bi’ fe kiyoy ke dzəənke suuyru ki daner wun e vinyo ve ru vi vidzəm Ven yen sa mo wir wo wu ker bar melu’ e kiwo kimo’ki dzəən e ngaa biime ghanj, mum fe daner wun e vifa ve junj vee nsay fen vi. A bo ke shooy ki yo’ dzə ki sə ngaa biime wo wu foon ne kitu kfə e Jesus gheey bi’ fe vee kumen ne wun Kristu e kintam bi’ vinyo ve bi vi, wun a fe vinyo vee nsay vi. Wir wo wu batin sov ngaa biime e shwa’. A kee shoon ki din mo wir ve a ban Nyuy wun a ve a yonj vitu vev ji angaabiimee lo a kfən a sovti meliv me wir ve a biimen ru ru e ji se bi si wun a kinsu’ ki, a bəmer awune. Yii bey a bo wu yo’ yu kinyo ke wir vee shooyi suuyi. Wu ku yu kfə a dzə ke Nyuy suuyi. Wu kuume kfə a dzə ji se Jesus se si suuy jii, kishə’ri ki dzə fe ven ve wiri kuuri ven,

9. Shillv she shi soone

ne'si ven, bo'ti kfæe se vimbo'ti vinin e ven bam, bi' fe ven jumri mo. A loo yii bey ven waa yu vijun a she'ri bi' fe Nyuy lemen vilaame ve e yuv nyanyay. (Matt. 5:11-12).

Kinyo ke bi ki wun a koŋ yee wune, a kibay ki mum feyi ghan sidzəm fe javsin koŋ ye Nyuy ker fo ngaa biime, yii bey bi' vijun ve ngaa biime woo shooy yu, a wu kfən way shiliv e kinyo ke wu biime, wu nen a suuy ru ru jii, a dzə wiy javsin la fe vesən a Kristo waa koŋnin.

Bo yo' dzə nge', kin ntavkitu, kin viban, kin jin, kin vesən ghan kinsho' kin a ma' vesən e rər si, bo bo kifa ke dzə ki jivir kikoŋnin kesən a Jesus ki yo' dzə gheey. (Rom. 8:35). Vesən sone vifa vin vidzəm bi' wun woo Jesus wo wu koŋ vesən. (Rom. 8:37). Wir loo dzə a wu ma' ne kikum ke rər ke Nyuy e wun wun e wu nen gheen fe wiy tiim kitavin e kishiy ke bi kin ki e so mum e dzəm bi' Jesus Kristo reŋ reŋ mo wun woo Jesusee soon sa mum e dzəm jii, vesən fi' wiy so sa bi' wun woo Jesus, e sov ntara' wo wu ker ghvəm.

Shijiy she shi dzəen e wir mvəm shiliv shi ran ji reeŋ biime wun a kiyoy ke Ranen ki run e wun shiliv. A nshiyav Nyuy ye yi dzəen moo Ji Nyuy kuume sho mo wu wiy a ker anka'me ve juujunje ve Nyuy lemen fe wir ve a wiy so, e kfən ghar shiliv e du mee ghan se bam si. Wir wo wu soon, m wiy fe wun tutu' wo wu fo luŋ yee la may, wo wu dzəen e Nyuy mvəm kay. A bo wir wo wu soon yo' kfən dzəe wiy yu nyar kpu ye yi meen e baa. M wiy fo sa manna wo wu dzəen e kilir e wir wo wu soon kfən fo wun tiy ye fəviri, aa saŋ yir rə ye fiyi e tiy foo fey. M wiy fo vitaavi e wir wo wu yiivinyo vem e du maysi. M wiy ma' ndzəy se fəvir sie wir wo wu soon wun a bo m yo' wiy sesi yir ngaan fe mvəm nwa' luŋ. Bi' bey, m wiy a yoŋ yir rə e Tar wor wun a nsheelav se si si. Wir wo wu soon m wiy tom wun ji kitom e Tar wor lav, a bo wu yo' dzəe wiy a fəe fo ndzə. M wiy li wir wo wu soon e ver wun

waa dzə e mo kava' mo moo soon sa, ver Tar wor waa dzə vөө. (Rev. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

Kibam ke mbam ke ki rə ki din jii, bo yo' jo'si a shiliv sə she wu foon e Nyuy, wu fo saambam sə. Bo wu yo' jivir vifa və ve wu ker e nsay fen kisaŋ, wu sə ve nge'e sho. Wu li vifa və ve wu ker vidzəm fo a dzə cu sho fe Nyuy, kfən suyri Nyuy sho. Ntu' kibam wun a ji ngaan. Bo wu yo' bivir kitu kfə e melu' me, a bo wu yo' yi nyam ye a kamen kamen la see, kin vifa ve yi ve ntaŋri. Bo wu yo' jivir mbam sə, a bo wu yo' bivir wun və wo wu dzəen ji lav Nyuy, e vifa vee moo, nama' wo kfəsin kin wo noon kin dzə kfəə wəne. A bo wu yo' no sa shiv se dzə si lemer wir. Vifa və ve yi vi dzə ve vi dzəen vijun fe wir waa yi. Shiliv sə shi binkir ne a dzə ji lav bunri. Wu du e lav Nyuy ghan sidzəm kin ndzə bir kin yi boŋ. Wu koŋ bunri feyi kin dzə e lav bunri, kin dzə wun a kfəə rəə, kin dzə e wun mvəm lav kishiyy a wuyii bey bi' fe wu kiin jii, bo yo' dzə ŋgaa biime waa dzə a la wun Nyuy ku a suŋnin e mvəm bunri.

Ŋwa' wo wu dzəen e mvə'en ne din jii, ŋwa' Nyuy ku yii dzəə e rə fe wun ghan sidzəm a wu yoŋ vishiyy vidzəm ker vifii wun a vitaavi, ker dzə'em kfən yen ran wun a viku'uy vee la mfi' ve vi dzəen sho vi. Ŋwa' woo shoone si fe wun moo kika'ay ke ki ka'ay wun kfən a dzə sa moo shwa' rər wo wu so rər sho. Ŋwa' woo shoone kfən dzə fe wun moo vifa ve yi ve vi lo fe kiyoy ke Ranen ki kfən a dzə moo mendzəv me wu rər kiloŋ kfə sho. Kfən su wun və sho, a wu rane, a kfən dzə kileey ke wu yen kitu kfə sho.

Wu koŋ feyi fe a be' kintam kfə bi' fe bo yo' dzə wir sov ntara' a bo wu be'ey kintam kee shoon. Mo wu kiiyin ne ji wun Kristu fəə ne fe kpu a ker dzə'em ye fiyi, wu si ta'len a dzə vifa vee yuv ve vi go'on kaŋ mo'on, a baa yo' yen vee shooy. Wu dzə kiba'tin fe du e yen Nyuy a wu si moo kici ke a biyin e ghaa ndzəv, a ki koom baŋ se jun si, wu kfən a dzə moo kitu wo

dzæen woo ru, wu koom banj si ku'un. Bo wu yo' dzæe fan kpu bi' fe koŋ ye wu ker fe Nyuy bi' kiyoy ke Ranen ki runen ne e wun shiliv.

KINDZƏƏNDZƏM KEE GHVƏM

Wan Nyuyii suuy jii, ker mo fəe yee fe kpu a kfən ker mo dzə'əm yee la may. Wir wo wu biimen kinyo kem a ngaan fə mee kpu ne bo wu wiy shaari. A bo yo' dzə wir wo wu biimen mo wu dzəe ghan kpu. (John 11:25,26). Wir wo wu yu kinyo kem kfən biime fe wir wo wu tumen mo si ker dzə'əm yee la may, a bo yo' dzə wu dzəe wiy gbu nsa'. A bey wu tosin ne kpu e nəe a dzə e dzə'əm. (John 5:24).

Kpuu yo' dzəe ker kilin ke a yii, è ngaa biime waa fan a bo yo' sze yi kfən a nyavri sho. Ee kpu nse ye ye a te wir sho bee? Ee nsay nsii ye bee ye woo waa senj? Vesən waa beeri Nyuy wo wu yin vesən so bi' Taata wosən Jesus Christu. (1 Cor. 15:54-57).

Wir wo wusi dzə a ghan rəe dzə wun Nyuy yo' dzəəfan kpu. Ghan se wu wiy a du si wiy gheen e wu waa du e kishə'ri ki mo Paul woo ngaa ntum Jesuee suuyin jii, fe a ker shii fe du a dzə ven Christu boŋ kee shooy. (Phil. 1:23). Wir wo dzəen ngaa biime koŋ fe yen si Christu wo wuu kpuun e kintam bi' wun, e fəer wun fe kpu. A kiyoy ke Ranen ki kfən to'ti sho mo Jesuee suuyin jii, la shiliv she she shi yo' a fan biime Nyuy e biime sa mo. Vire' vi dzə e Tar wor lav vinin, m kfən wiy kfən, e li ven loo dzə fo m dzə e ven waa dzə sa fo. (John 14:1-4). Vifa ve Nyuy nanşin e lem e wir ve a koŋ wun vi dzə a bo wir yo'oo yii ne shov e si, a bo wir yo' fəmee yii ne a kwa'ti fe shiliv. (1 Cor. 2:9). A bo lame yo' dzə sho e ndzə fen wo dzə a naari mo vinjunj ve vire' ve Nyuy nanşin e yuv fe wir ve a tiir kiwuu kev e nsay fen mo Jesus Christu tiir kfəe dzəen.

10. Vijun vee dzæ la'

Kindzændzəm ke ki jo'sin bam kin kidin a dzə nshiyav Nyuy bo ki yo' din a dzə kinjeenjəm ke kpu, mo yi beeme. Nshiyav Nyuy tiy shiy fe li kiyoy ke ngaa suuyru, e kfən sho e bam fe Nyuy. Shiliv wun a kiyoy ki javsin ne fe kimfoy ke wun e tosin kay yee dzəe yuv, a du fe wir wo kiyoy kfə ki koŋe. A dzə wir wo wuu dzən e nsay fen bi' wun, e kfən kpu bi' wun. Taata Jesus Christu shiy fe səəsi wun e Nyuy woo ngaa vitaavi vidzəm si. "A yii kijun feyi ngaa wom lim wo jun wir ri, e nəe e Tar wor mvəm vijun." (Matt. 25:21). Satan yo' dzəe ker vitavi fe wun gheey, bi' fe wir ve a biimen Nyuyi kpu ye jun e Nyuy si (Psalm 116:15).

Ji Nyuy nen sunnin fe yuv jii, saŋ ji sin si, Kisəevi ki dzəfe wir ve a kpu len e Nyuy kiwoo. Kiyoy ke Ranen ki nen binsi jii, "Dzə ru, aawune fi' meeme fe awune lim e lim yev ye jun waa jumri awune." (Rev. 14:13).

NTIR KINJO'SI BAM

Ŋkar yem, a loo yonŋ nwa' vən Nyuy ku sə wo aa fo shiliv she e wun woo Nyuy wo wu koŋ wo. Nyuy si lon fe wo len, suuy jii, wan wom, fo mo shiliv she (Prov. 23:26). Fo shiliv she shi shi boori kfən nyar shi e Jesus, e wu nen fo wo a dzə she fiy shi, a shi ker kiyoy ke Ranen ki. La shiliv she shi yo' a bo'ti kimbo'ti, a shi yo' bo'ti wo, aa waa jumri vinyo ve shi koŋe. Ku a kiyy jii, wir wo wu way vifa a dzə kinyo ke shiliv sə shi ta'a dzə a kiyun. A bey wir wo wu ghan ker vifii ve wiy boy. (Prov. 28:26). Ma'ti vinyo ve ve bi vi, e ghar a dzə kinyo ke ru ki bi' fe vilaame ve vinyo ve bi vi dzəe kpu, a fomo Nyuy dzə dzə'əm yee la may bi' Jesus Christu (Rom. 6:23).

Kimo' ki nen a dzə jii, wo wo a foon ne dzə'əm ye e Nyuy, a ghar a ji se jun si kitavin e biime kfən a ker koŋ ye dzəen ye Jesus Christu. A dzə mo Paulee saŋen e nwa' 2 Thim. 1:12 jii, m ki wir wo m wayin shiliv e wun wo a ki kijuun jii, a dzə a wu ku yii kinyo ke moo suuyin ji wu wiy yii.

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" é obtido em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratufamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)